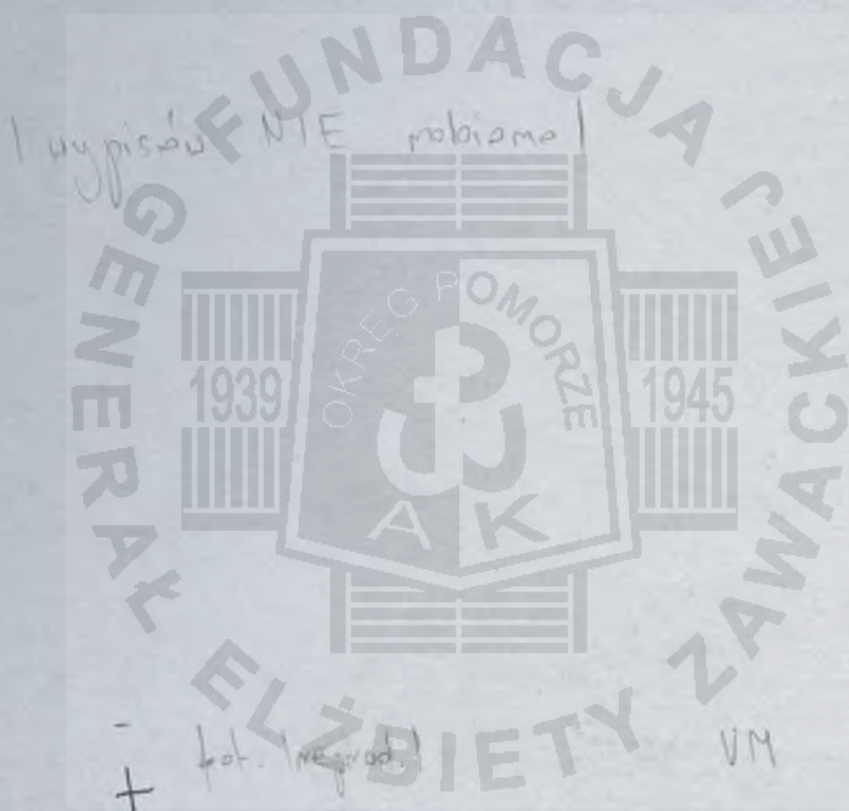


12008r - D.G. - zmiana treści

MEMORIAŁ

General Marii Wittek



ŻOB

FUDEN Regina

ps. "Lilit"

| 1922 - 1943 |

3380 / WSK

SPIS ZAWARTOŚCI TECZKI — FUDEN Regine

3380/WSK

I/1. Relacja ✓

I/2. Dokumenty (sensu stricto) dotyczące osoby relatora ✓

I/3. Inne materiały dokumentacyjne dotyczące osoby relatora —

II. Materiały uzupełniające relację ✓

III/1 — Materiały dotyczące rodziny relatora —

III/2 — Materiały dotyczące ogólnie okresu sprzed 1939 r. —

III/3 — Materiały dotyczące ogólnie okresu okupacji (1939-1945) —

III/4 — Materiały dotyczące ogólnie okresu po 1945 r. —

III/5 — inne... —

IV. Korespondencja ✓

V. Nazwiskowe karty informacyjne ✓ 16

VI. Fotografie ✓

ksone także w teście

7/1. Relacja.

- Biogram Regionu Fiden opr. przez E.2. i J. Kr. do 1 f. "Stosunki VM Kobiet" z uwagami B. Chudonostkiego. (b.d.) K.2, s. 1-2.
- Biogram j. u. bez uwag. K.2, s. 3-4.
- Biogram Regionu Fiden z uwagami odrysempni, przesłany przez M. Sulejā i W. Mistela w 2007r. K.2, s. 5-6.



Biogram oprac. przez E2 i D.K. do T. Tomu, Stow. i re UM
Kobiet z uwagami recenzenta B. Anzelmowskiego

FUDEN Regina (1922 - 1943)

Regina Fuden, obywatelka polska narodowości żydowskiej, urodziła się w 1922 r. w Warszawie w żydowskiej rodzinie rzemieślniczej - ojciec jej był krawcem warszawskim. Po ukończeniu czterech klas gimnazjum w 1938 r. Regina podjęła pracę zarobkową. Od 1937 r. była szomerką, członkinią Haszomer Hacair, socjalistycznej organizacji młodzieżowej bazującej na zasadach harcerstwa.

W getcie pracowała prawdopodobnie w szopie (fabryce) Toebbensa - Schultza. Wiadomo, że grała w gettowym hebrajskim kółku dramatycznym. Jako członkini ŻOB używała ps. „Lilit”. W powstaniu kwietniowym 1943 r. była łączniczką między różnymi grupami ŻOB z terenu szopów Toebbensa-Schultza. W jednej z walk powstańczych była ranna, ale mimo to kontynuowała swoją służbę. „Lilit” była specjalistką kanałową. W dniu 29 kwietnia, gdy pożary ulic getta przybierały wielkie rozmiary, „Lilit” wyprowadziła z ul. Leszno kanałami, którą to drogę przedtem przebadła, grupę 40 powstańców. Po wielu godzinach błądzenia zalanymi po pierś wodą kanałami dotarli na ul. Ogrodową już poza gettem, skąd Gwardia Ludowa miała ich przerzucić do lasu w Łomiankach i dalej do partyzantki. I tu zdarzyło się coś niezwykłego. „Lilit” postanowiła kanałami wrócić do palącego się getta po dwie dalsze grupy powstańców. Towarzyszył jej bojowiec Szlomo Baczyński. Nie wiadomo, gdzie i w jaki sposób oboje zginęli (prawdopodobnie dnia 30 kwietnia 1943 r.).

Uchwałą Rady Państwa z dnia 12 kwietnia 1963 r. Regina Fuden została odznaczona pośmiertnie „za czynny udział w walkach z okupantem niemieckim” Krzyżem Srebrnym Orderu Wojennego VIRTUTI MILIRATI. Wniosek o nadanie Kawalerskiego Krzyża Orderu Odrodzenia Polski przedstawił ZG ZBoWiD z dnia 1 IV 1963 r. z uzasadnieniem: „Regina Fuden – jedna z najbardziej bohaterkich bojowniczek ŻOB, członkini harcerskiej organizacji Haszomer Hacair, uczestniczka licznych bojów w powstaniu w getcie, kierowniczka akcji wprowadzenia ŻOB-owców kanałami, z własnej woli wróciła do płonącego getta, by wyprowadzić kolejną grupę, natknęła się na bój i padła po bohaterskiej walce.”

A BKiOKPRP, Pośmiertny wniosek o nadanie orderu Fuden Reginy; AKHK, ko. Fuden Regina; APAK, T: 3380/WSK; Archives du Centre de Documentation Juive Contemporaine.

document M-14; BKiOKPRP, Im. spis VM PRL 2, s. 25, poz. 38; ŻIH, syg. K-1111, P1010014 P6;

Bartoszewski W., *Ten jest z ojczyzny mojej*, Kraków 1969, s. 367, 369; Grupińska, *Ciągle po kole*, W-wa 2000, s. 130, 139, 381; taże, *Odczytanie Listy*, s. 33, 66, 80, 129, 187; Gutman; <http://www-lib.usc.edu/-retter/holocwom.html>; Kurzman D., *The bravest battle*, 1976; Mark, *Walka i zagłada*, s. 366, 477; *Męczeństwo, walka i zagłada Żydów w Polsce 1939-1945*, W-wa 1960, fot. nr 447; *Sł. uczestniczek...*, s. 107; Wesołowski, *PRL Kaw. VM...*, s. 26.



Biogram oprac. przez E2 i D.kv.
I/1-3

FUDEN Regina (1922 - 1943), ps. „Lilit”, bojowniczką ŻOB, łączniczka w czasie powstania w getcie warszawskim, kier. akcji wyprowadzania ŻOB-owców kanałami z getta

Regina Fuden, obywatelka polska narodowości żydowskiej, urodziła się w 1922 r. w Warszawie w rodzinie rzemieślniczej - ojciec jej był krawcem warszawskim. Po ukończeniu czterech klas gimnazjum w 1938 r. podjęła pracę zarobkową. Od 1937 r. była szomerką, członkinią Haszomer Hacair, socjalistycznej organizacji młodzieżowej bazującej na zasadach harcerstwa.

W getcie pracowała prawdopodobnie w szopie (fabryce) Toebbensa-Schultza. Należała tam do hebrajskiego kółka dramatycznego. Jako „Lilit” była łączniczką ŻOB między gettem a stroną aryjską Warszawy. W powstaniu w kwietniu 1943 r. utrzymywała łączność między różnymi grupami ŻOB z terenu szopów Toebbensa-Schultza. W jednej z walk powstańczych była ranna, ale mimo to kontynuowała swoją służbę. „Lilit” była specjalistką łączności kanałowej. W dniu 29 kwietnia, gdy pożary ulic getta przybierały wielkie rozmiary, „Lilit” wyprowadziła z ul. Leszno kanałami (drogę tę przedtem przebadła), grupę 40 powstańców. Po wielu godzinach błędzenia zalanymi po pierś wodą kanałami dotarli na ul. Ogrodową już poza gettem, skąd Gwardia Ludowa miała ich przerzucić do lasu w Łomiankach i dalej do partyzantki. „Lilit” postanowiła kanałami wrócić do palącego się getta po dwie dalsze grupy powstańców. Towarzyszył jej bojowiec Szlomo Baczyński. Nie wiadomo, gdzie i w jaki sposób oboje zginęli (prawdopodobnie dnia 30 kwietnia 1943 r.).

Regina Fuden Uchwałą Rady Państwa z dnia 12 kwietnia 1963 r. została odznaczona pośmiertnie Krzyżem Srebrnym Orderu Wojennego VIRTUTI MILIRATI „za czynny udział w walkach z okupantem niemieckim”. Dodatkowy wniosek o nadanie Kawalerskiego Krzyża Orderu Odrodzenia Polski przedstawił ZG ZBoWiD z dnia 1 IV 1963 r. z uzasadnieniem: „Regina Fuden – jedna z najbardziej bohaterskich bojowniczek ŻOB, członkini harcerskiej organizacji Haszomer Hacair, uczestniczka licznych bojów w powstaniu w getcie, kierowniczką akcji wyprowadzenia ŻOB-owców kanałami, z własnej woli wróciła do płonącego getta, by wyprowadzić kolejną grupę, natknęła się na bój i padła po bohaterskiej walce.”

1/1-4

A BKiOKPRP, Pośmiertny wniosek o nadanie orderu Fuden Reginy; AKHK, ko. Fuden Regina; APAK, T: 3380/WSK (tamże materiały Yivo Institute For Jewish Research, Nowy Jork - 9-cio stronicowy tekst hebrajski tłumaczony przez M. Friedmana w 2003 r.); Archives du Centre de Documentation Juive Contemporaine, document M-14; BKiOKPRP, Im. spis VM PRL 2, s. 25, poz. 38; ŻIH, sygn. K-1111, P1010014 P6;

Bartelski L. M., *Getto. Warszawskie Termopile 1943*, W-wa 1999, s. 107, 130; Bartoszewski W., *Ten jest z ojczyzny mojej*, Kraków 1969, s. 367, 369; Grupińska, *Ciągle po kole*, W-wa 2000, s. 130, 139, 381; *taż*, *Odczytanie Listy*, s. 33, 66, 80, 129, 187; Gutman; <http://www-lib.usc.edu/-retter/holocwom.html>; Kurzman D., *The bravest battle*, 1976; Mark, *Walka i zagłada*, s. 366, 477; *Męczeństwo, walka i zagłada Żydów w Polsce 1939-1945*, W-wa 1960, fot. nr 447; *Sł. uczestniczek....*, s. 107; Wesołowski, *PRL Kaw. VM...*, s. 26.



I/1-5

Im 5 187

Wstawić jej FOTO !!!

Regina Fuden (1922-1943?) ps. Lilit 1937 N

Urodziła się w 1922 r. w Warszawie. Jej ojciec był krawcem. Po ukończeniu czterech klas gimnazjum poszła do pracy. W wieku 15 lat wstąpiła do Haszomer Hacair. W getcie grała w hebrajskim kółku dramatycznym. Jako członkini ŻOB używała ps. Lilit. W powstaniu kwietniowym była łączniczką między grupami na terenie szopów Toebbensa-Schultza. W dniu 29 kwietnia wyprowadziła grupę powstańców kanałami z Leszna. Kiedy po wielu godzinach dotarli na ul. Ogrodową postanowiła wrócić do getta po dwie pozostałe grupy. Towarzyszył jej Szlomo Baczyński. Nie wiadomo, gdzie i w jaki sposób zginęli (prawdopodobnie 30 kwietnia 1943 r.).

Uchwałą Rady Państwa z dnia 12 kwietnia 1963 r. odznaczona pośmiertnie „za czynny udział w walkach z okupantem niemieckim” Krzyżem Srebrnym Orderu Wojennego Virtuti Militari.

Źródła:

Ź KHK Ko
BKio KP RP, Im. spis VM 1960-1987, s. 25, poz. 38.

Grupińska A., Odczytanie Listy, s. 66.
Mark B., Walka i zagłada, s. 366, 477.
Słownik uczestniczek, s. 107.

Bartoszewski s 367, 369 317, 319

Amizman D. The bravest battle 1976
Mgoczynski, Walka, Zagłada

① gdzie wkrótce atak na getto wistly

② Izraelczki, która została wysłana do getta w dniu 22. dnia powstania

Chyba Haszomer Hacair w getcie warsz., członkini ŻOB, poległa w kampaniach chęć wyprowadzić bojowców żyd. z ul. Lesna w okresie powstania

FUDEN Regina

BKiOKPRP, Im. spis VM PRL 2, s. 25, poz. 38; - Sł. uczestniczek..., s. 107; Grupińska, Odczytanie Listy..., s. 66; Mark, Walka i zagłada..., s. 366, 477.

I/2. Dokumenty (sensu stricto) dotyczące osoby relatora:

- Poinformacja - wniosek o nadanie orderu - Odznaczenia
Nr 1. IV. 1963, za godność 9.07.2003 (oryginał).
Wniosek - kserokopia. K.1, s. 1-2.
- Dokument Archives du Centre de Documentation Juive
Contemporaine - spisany pierwotnie z fotografią. Kserokopia
(Na fotogr. kserokopie tego dokumentu.) K.1, s. 3.



63

Pośmiertnie

POUFNE

WNIOSEK O NADANIE ORDERU — ODZNACZENIA

Kawalerski Krzyż Orderu Odrodzenia Polski
(podać rodzaj, klasę, stopień orderu lub odznaczenia)

117 63

1 Dane ogólne

a) imię i nazwisko a) Regina F u d e n ps. "Lilit"

b) imiona rodziców b)

c) nazwisko panińskie (dla mężatek) c)

d) w przypadku zmiany nazwiska podać nazwisko rodowe d)

2 Miejsce urodzenia Warszawa (wieś, miasto, powiat, województwo)

3 Data urodzenia 1923 (dzień, miesiąc, rok)

4 Miejsce zamieszkania odbiorca odznaczenia ŻIH

5 Miejsce pracy i stanowisko (miejscowość, nazwa zakładu pracy, stanowisko)

6 Przynależność partyjna Haszamar Hacair do 1939 r. Haszamar Hacair w okresie okupacji po wyzwoleniu

7 Wykształcenie ogólne specjalne

8 Służba wojskowa (czy kiedyś odbywał służbę wojskową — podać ostatni stopień wojskowy)

9 Czy był karany sądownie po wyzwoleniu (jeżeli był karany — podać za co, kiedy i wymiar kary)

10 Posiadane ordery, odznaczenia i odznaki nie posiada (rodzaj, klasa, stopień i data nadania, za jakie zasługi)

11 Bernard Mark dyr ŻIH (imię, nazwisko i stanowisko służbowe lub funkcja osoby odpowiedzialnej za ścisłość w/w danych personalnych) Warszawa, 2/III.63 B. Mark (miejscowość i data, podpis)

12 Adnotacje Biura Odznaczeń Kancelarii Rady Państwa

10. Walka z dykt.

Pr. Sr. Med. Zarz. wa P. Chs.

Uchw. 19. IV 1948

Nr Ks. 154/48

Data 4. IV 1963 r. Podpis J.N.

66

12-2

13 Uzasadnienie wniosku (konkretne opisanie zasług, uzasadniających nadanie orderu lub odznaczenia, ze wskazaniem stażu pracy lub działalności oraz krótką charakterystyką postawy społecznej).

Regina F u d e n -

Jedna z najbardziej bohaterskich bojowniczek ŻOB, członkini harcerskiej organizacji Haszomer Hacair, uczestniczka licznych bojów w powstaniu w getcie, kierowniczką akcji wyprowadzenia ŻOB-owców kanałami, z własnej woli wróciła do płonącego getta, by wyprowadzić kolejną grupę, natknęła się na bój i padła po bohaterskiej walce.

14 Jednostka sporządzająca wniosek

Zarząd Główny Związku Bojowników o Wolność i Demokrację
(nazwa jednostki organizacyjnej)

Warszawa, 1.IV.1963 r.
(miejscowość i data)

(stanowisko służbowe lub funkcja)

(podpis)

15 Opinia zakładowej organizacji politycznej i związkowej (jeżeli przedstawienie wniosku następuje z inicjatywy

(miejscowość i data)

zakończony
* GŁÓWNA KOMISJA ODZIMCZENIOWA
Zarząd
(podpisy i funkcje organizacyjne)

16 Nadrzędna jednostka opiniująca

(miejscowość i data)

Przewodnicząca
(nazwa jednostki organizacyjnej)
Czesława
KADAR
(stanowisko służbowe lub funkcja) (podpis)

17 Opinia Komisji Odznaczeń Państwowych

(miejscowość i data)

W-wa, Alantolna 65r.
Komisja nie zgłasza zastrzeżeń
Przewodniczący Komisji

18 Organ przedstawiający wniosek Radzie Państwa

(nazwa organu)

Za zgodność z oryginałem

(miejscowość i data)

(stanowisko służbowe lub funkcja)

(podpis)



Barbara Kruszynska
9.07.2003

1 | 2-3

17-14 Pagina FUDEN,
« parcuse » d'insurgés
renapés à travers les aspects
de Varsovie, ce et vicentaria
le ghetto et le centre polonais
et finit par être adoptée
par les allemands.

mi do
odrytka

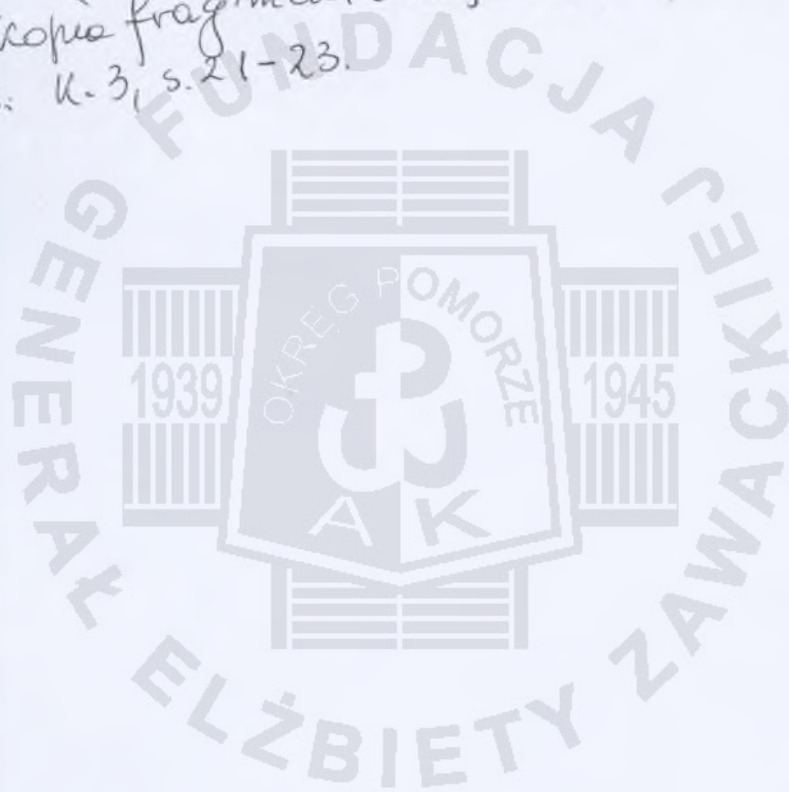
ARCHIVES DU CENTRE DE DOCUMENTATION
JUIVE CONTEMPORAINE
17, rue Geoffroy L'Asnier 75004 PARIS
Tél. : 01 42 77 44 72 - Fax : 01 48 87 12 50

mention de la source obligatoire pour toute utilisation

DOCUMENT : M - 14

II. Materiały uzupełniające relację:

- Women resisters during the holocaust - mps. - wydruk komputerowy z dn. 2.01.2003. k. 6, s. 1-11.
- Zyciorys Regina Fiedera i j. angielskim. Msp. Foto. k. 2, s. 12-13
- wydruk kop. j. 4. k. 1, s. 14.
- Women United States Holocaust Memorial Museum archive wydruk kop. (z. dn. 139/EZ/02) k. 2 s. 15-16
- kserokopie (foto) dot. Regina Fiedera. j. ang. k. 2, s. 17-19
- kserokopia 257 strony książki "Porstanie u getcie" - Gwardia ludowa wyproszcza Kawata i piercha grupy bojowców". Foto. k. 1, s. 20.
- kserokopia fragmentu książki "Ten fest z opisy z my..." str. 367-368. k. 3, s. 21-23.



WOMEN RESISTERS DURING THE HOLOCAUSTURL: <http://www-lib.usc.edu/~retter/holocwom.html>**This site contains information found in museums, films, books and on the Internet.**FUDEN
(recherche par
F. Neumann)**United States Holocaust Memorial Museum archives:**

Partial List:

Frida Belinfante oral history (lesbian resister)

Sophia Magdalena Scholl - White Rose member, executed.

Paulette Fink - French resistance

Anonymous woman in the French resistance - survived Ravensbruck.

Cecile Cerf papers (Cypora Salit) - French underground.

Other oral histories of women resisters: See National Council of Jewish Women Cleveland Section Holocaust Archives Project finding aid at Archives reference desk in Museum.

PHOTOGRAPHS: The following can be seen by typing in "women resisters" under "search the photo archives" [Link](#)

Ala Gertner - a principal participant in the Sonderkommando uprising in Auschwitz-Birkenau, 1944.

Hannah Szenes c.1937

Group photo including two women who participated in the Sobibor uprising.

Elsbeth Zedner - social worker arrested for distributing anti-German leaflets.

Chart of prisoner markings used in the German concentration camps.

Simon Wiesenthal Center: Lists of resisters and the righteous includes women. [Link](#)**Films**

Times of Darkness: Norwegian Women's Encounter with Nazism [90 minutes-1995] Karoline Frogner A moving and essential contribution to our understanding of the Holocaust and Nazi era, this inspiring film tells the rarely heard story of women's survival and resistance in German-occupied countries. While searing testimony and dramatic reenactments combine in a detailed evocation of the past, candid scenes of the film's construction break the narrative to skillfully question present-day representations of this history. In intimate interviews, ten Norwegian Jewish and gentile women share their experiences of deportation to concentration camps for their political activities. Recalling how smuggling false papers, aiding underground radio groups, and distributing illegal newspapers led to their imprisonment, they impart the fear of having been caught and the pride of having acted.

As these courageous women describe enduring interrogations and torture while pregnant and giving birth in prison, they convey the incredible hardships faced specifically by women in the camps. Articulating women's experience of occupation and imprisonment, this moving film is an important record of resistance. Examining the compassion and will that led these women to act, *Times of Darkness* documents women's solidarity in the face of the German war machine. As a historical record and tribute to remarkable courage, *Times of Darkness* offers a stirring example of women refusing to compromise their beliefs in the most difficult of circumstances. Winner of the Norwegian National Prize for Best Documentary; The Norwegian Amanda for Best Documentary; the Nordic Glory Grand Jury Prize; and the Women's Film Festival of Torino Best Documentary Prize. The Jewish Society of Norway planted trees in the Norwegian Woods in the director's honor. [Source: Northern Arizona University web site].

Cybrary Links

Helen Nielsen [Link](#)

Women Who Resisted, List I

From Melanie Kaye/Kantrowitz "Some notes on Jewish Lesbian Identity" in *Nice Jewish Girls*, 1989, ed, 46-47). Kantrowitz names the following women as Holocaust resisters (not necessarily lesbians):

Rosa Robota, Esther, Ell and Regina - all hanged for their key roles in the Auschwitz resistance. See also Vera Laska book, below.

Sala Lener - "fought at Sachsenhausen."

Mala Zimetbaum - worked in the Belgian underground, was caught and sent to Auschwitz, inspired other women in the camp to hope. Escaped, was caught and hanged.

Olga Benario and Charlotte Eisenbletter - organizers of the women's resistance at Ravensbruck

Fania Fenelon - member of the Auschwitz women's orchestra, arranged a Jewish song to sound like a German march.

Kitty - worked in the gas chambers, hoarded the gold to buy explosives and blew up one of the Auschwitz ovens.

Niuta Teitelboim - organized a women's detachment in the Warsaw Ghetto, guided Jewish people out of the Ghetto, smuggled in arms, blew up Nazi trains, robbed a bank, was captured, tortured and killed without betraying her comrades. See also Vera Laska book, below.

Dvorah Baron - could pass for a shiksa, served as a messenger, emerged from a bunker on the 14th day of the Warsaw Ghetto uprising. Surprised Germans stopped to look at her and she threw a grenade in their faces. (See also Kurzman book, below).

Regina Fudin - "the champion guide of the Warsaw sewers." See also Dan Kurzman book, below.

Zivia Lubetkin - commander of the ZOB, after escaping from the Ghetto, she almost killed a male commander who had left some of her people behind.

Pola Elster - captured fighting in the Warsaw Ghetto, wanted to file the bars of the cattle car she was deported in, but other women were afraid to follow the suggestion. Kantrowitz says she saw a photo of Pola in Laska's book (above), "her hair is short, slicked back, she's wearing a tie. She looks like a

11-3
dyke..."

Women Who Resisted, II

From Samuel Totten. First Person Accounts of Genocidal Acts Committed in the Twentieth Century: An annotated bibliography (1991).

Chaika Grossman - underground fighter and leader in the Bialystok Ghetto and supporter of the forest partisans in the area p129.

Miriam Novitch, p148, 273.

Krystyna Zywulska - member of the Polish resistance, incarcerated in Auschwitz p197.

Vera Laska (non-Jewish) - a Czech resistance fighter, sent to Auschwitz, p205. later wrote a book about women in the resistance. See below.

Sarah Rubinowitz-Schiff - Jewish partisan, p211.

Women Who Resisted, III

from Dan Kurzman, THE BRAVEST BATTLE, 1976

Women In The Warsaw Ghetto Uprising

Died:

Mira Fuchrer

Tosia Altman - ZOB fighter

Frania Beatus - courier

Hagit Putermilch - ZOB fighter

Dvora Baron - ZOB fighter, died on day 15 of the uprising, defending one of the major bunkers

Pola Elster - ZOB fighter, sent to Poniatow labor camp, fought and killed in the Warsaw uprising of 1944,

Regina Fuden - messenger, knew all the routes within the ghetto, died on day 22 of the uprising.

Rivka Pasmanik - ZOB fighter, died at Mila 18, on the 20th day of the uprising

Hana Grauman -

Guta Blones - ZOB fighter

Fate Unknown:

Hancia Plotnicka - messenger

Guta - ZOB fighter

Salka - ZOB fighter

Sara Feigenblat - ZOB fighter

Anna Wacholska - Polish, rescued many Jews

Sara Biderman - ZOB fighter

Survived:

Masha Glytman - ZOB fighter

Maria Kann - Polish writer, helped the Jews

Emilka Kosower (Rosenzweig) - Jewish Partisan in the Home Army

Zivia Lubetkin - Commander in the ZOB

Pnina Papier (Frimer) ZOB fighter
 Wanda Rothenberg - ZOB fighter and sister of Pola Elster
 Anna Maczkowski - Jewish partisan (PPR)
 Hela Schipper - ZOB fighter, survived camps
 Feigele Peltel - courier, smuggled arms, dynamite

Women Who Resisted, IV

From Vera Laska, WOMEN IN THE RESISTANCE AND THE HOLOCAUST (1983).

"I vowed...that one day I shall bring the role of women in the cataclysm of WWII to the attention of the public." Vera Laska, Holocaust survivor.

"Broken spirits could not protect abused bodies. Will power, determination, even hatred, positive thinking and mental energy were the life lines of endurance, hence of existence itself."

"My detail was assigned the task of measuring with micrometers the diameters of duraluminum rings [for V-2 missiles]. We measured and mismeasured millions of them. Churchill once acknowledged that the sabotage...prevented many V-2 missiles from exploding over London."

Laska briefly discusses lesbianism in the camps and provides headlines from the New York Times in 1942, showing that the US knew of the camps and exterminations.

Died:

Electra Apostolou - student resistance member, Athens.
 Hannah Senesh - radio operator, parachuted into Hungary, died in prison.
 Niuta Teitelboim - member of the Polish underground, transported grenades and people, executed Nazi officers.
 Rosa Robota - helped smuggle in explosives that blew up an Auschwitz crematorium. Executed.
 Elizabeth von Thadden - educator, refused to collaborate with Nazis, executed after coup against Hitler.
 Yolande Beekman, Madeleine Damerment, Eliane Plewman, Noor Inayat Kahn - all British SOE operatives, captured and executed at Dachau "kneeling down and holding hands."
 Zofia Yamaika - Seventeen years old, escaped from train to treblinka, joined the underground and the partisans. Died covering the retreat of her unit with a machine gun.
 H. Kuipers-Rietberg - co-funded Dutch organization to assist those in hiding, died in Ravensbruck.
 Jadzia Duniec - Polish gentile, courier, supplied weapons. Executed.
 Janina Plawczynska and Rena Laterner - Polish gentiles in the seventies. Served as couriers, after Warsaw Ghetto uprising, sheltered ghetto fighters and died with them.
 Mother Maria (nee Elizabeth Pilenko) - This nun was over 50 when she enlisted in the resistance in France. She died at Ravensbruck. Maro Mastraka - member Greek resistance, printed bulletin. Close friend of author Lily Iacovidou - executed.
 Mala Zimetbaum escaped from Auschwitz with Edward Galinski. They were caught and executed. German Resistance fighters who were executed included Libertas Schulze-Boysen and Sophie Scholl.
 In Germany, Frieda Metzen and Helene Gotthold were Jehova's witnesses who opposed the Nazis and were executed.

Fate Unknown:

Christine Granville - SOE operative, established escape routes
 Barbara and Danuta Kolodziejska - nurses with the Polish Home Army.
 Amy Thorpe - native of Minneapolis, secured naval codes.
 Ruth Kluger - helped operate the underground railroad in Rumania.

Lola Bernstein - British, worked with the underground railroad helping Jews to Palestine.
 Inge Barfeldt - warned the Dutch Jews of imminent deportations
 Helga von Seck - nurse, helped rescue underground leader from custody in a military hospital.
 Edith Bonnesen - code clerk, radio operator, escaped from Nazi custody
 Ruth Philipson - member of the resistance, arrested and tortured, escaped when Gestapo building was bombed, escaped to Sweden with resistance courier bag.
 Irena Adamowicz - Polish gentile, courier.
 Beatrix Terwindt - Dutch underground. Sent to Ravensbruck and Mauthausen.

Survived:

Marie-Madeleine Fourcade - Head of French resistance unit "Noah's Ark."
 Mary Lindell - assisted escaped Allied soldiers, survived Ravensbruck.
 Sophia Hausman - survived 11 ghettos and concentration camps between the ages of 17 and 19.
 Leesha Bos - member of Dutch underground, distributed false identification papers and ration coupons.
 Janina Bucholc-Bukolska - Gentile who ran office that procured and provided false identification papers and hiding places in Poland.
 Sophia Debicka - Polish gentile, hid Jews, intercepted mail addressed to the Gestapo.
 Anna Christensen - saved forty Danish Jewish children. See Roll of Honor, below.
 Olga and Dragica Bartulovic - Yugoslavian sisters in law, helped family of five to safety.
 Kleopatra Minos and Maria Choleva - helped Jewish soldiers in Greece to escape. Imprisoned for six months. See also Roll of Honor, below.
 Ingebjorg Fostyedt - helped Norwegian Jewish children and several adults to escape. See Honor Roll, below.
 Anna Binderova - Czechoslovakian doctor. Gave assistance to Jews, was arrested. At Auschwitz, she helped save a number of women by placing them in selected work details.
 Helen Astrup - Norwegian. Gave support to Joessings (resistance fighters).
 Andree de Jongh - Belgian nurse. set up underground railroad (the Comet Line) which spirited away over 800 Allied soldiers back to their safety. Held at Ravensbruck. After war worked in leper hospitals in Africa.
 Elvire de Greef - Belgian. Worked with Andree de Jongh to help Allied soldiers back to their lines.
 Mary Lindell - British nurse. Helped get Allied soldiers back to safety. Survived Ravensbruck.
 Fanny Samson - Englishwoman, member of the underground, survived Ravensbruck.
 Hanna Levy - Born in Sarajevo. Jopined the partisans, survived Bergen-Belsen. Described as "an early feminist," in her memoir she expressed dismay at the behavior of male prisoners in the camps.
 Micheline Mauriel - joined the French resistance. Survived Neubrandenburg concentration camp.
 Byrna Bar Oni - Polish partisan.

The French Resistance:

Germaine Tillion (anthropologist), Yvonne Oddon (librarian), Marie-Louise Joubier (secretary) and Jacqueline Bordelet (typist), all worked at the Musee de l'Homme (sic) and joined the French resistance. They were joined by Agnes Humbert who helped published the first underground newspaper, "Resistance." Josie Meyer and Penelope Royall from the American Embassy joined them. Madame Templier's religious bookstore was a drop point. Military plans and false id papers were prepared in Esperance Blain's office. She was assisted by a group of elderly women who "pilfered" ration cards from the Paris City Hall. In Bethune, garage owner Sylvette Leleu, cafe owner Angeles Tardiveau and Irish nun, sister Marie-Laurence comprised one resistance unit. The Countess de la Panouse offered her home as a safe house and one of the guides was waitress "Mimi la Blonde."

Marie Madeleine Fourcade only woman head of a French resistance network (Noah's Ark) which dealt in espionage. Her companion over the years has been Josette Fournal Desaintfusien, once a code clerk with the resistance. Germaine Tillion survived Ravensburck. She noted that her survival was due "to chance, then to anger and the motivation to reveal the crimes I had witnessed, and

finally to a union of friendship, since I had lost the instinctive and physical desire to live."

The German Resistance:

"Most were single women, not in the public eye." Emma Gumz - hid a number of Jew people. Erna Eifler, a parachutist was shot at Ravensbruck. Hiltgunt Zassenhaus worked as an interpreter and helped Scandinavian prisoners of war. After the war she moved to the U.S. where she worked as a doctor. Luise Mauer, a resistance fighter survived Ravensbruck.

Women Who Resisted, V

in A. Bauminger, ROLL OF HONOR (1970)

Anna Binder-Urbanova - physician, survived Auschwitz. Excerpt also in Laska.

Anna Chrsitensen - saved forty Jewish children.

Kelopatra Minos and Maria Choleva - two Greek sisters. Hid Jewish soldiers.

Ona Simaite - Lithuanian librarian, salvaged Jewish texts, carried messages. Survived Dachau.

Ingebjorg Sletten - Norwegian member of the resistance, helped evacuate Norwegian Jews into Sweden.

Karolina Kmita - Polish. Hid Jewish refugees.

Olga and Dragica Bartulovic - Yugoslavian sisters-in-law. Saved the Nachmias family.

Other Righteous Women awarded the Yad Vashem Medal of Honor - in Roll of Honor

Danuta Kelisinger

Maria Knapp

Blanche Jowa

Elisabeth La Reine

Rosa Lemmens

Ivonne Nevejean

Julia Visser

Marai Carj

Maria Jancik

Sara Schalkhaz

Margit Schalchta

Louise Blazer

Mme. Chesneau

Suzan Davy

Marinette Guy

Adelaide Hautval

Catherine Krafft

Blanche Molino

Simone Mourier

Devisé Renard

Germaine Ribiere

Marguerite Sourbeyran

Juliette Vidal

Elizabeth Abegg

Maria Letnar

Gertrud Luckner

Roza Mayer

Helene Carpart

Cornelia Bakker

Anne Bakker

Ge Blokker

Wilhemina Bol

Gerda Billenburg-Wurth

Hylke Brug

Josephien de Geest

Harmina de Mars

Hendrika De Mars

Adriana Den Hamer



11-8
Alvina Dribergen-van Der Meiden

Lousia Drop

Barbra Groenenberg

Lina Helmer

Non Hulst

Jta Jansen

Ellizabeth Klop

Aukie Koops

Sra Korver

Margarette and Sara Lammens

Cilia Loots

Meta Mayer

Nel Millard

Miss Pare

Dien Post

Tina Reitsema

Hannie Schaft

Beb Scholten

Tine Sieswerda

Emelie Stoffels

Adela Teebom

Henrietta Tellegen

Corrie Ten Boom

Suzanne Van Beek

Beth Van Dalen

Jo Van Der Helm

Johanna Van Der Linden



Molly Van Heel

Joanna-Maria Van Meuwen

Hermine Van Skepele

Johanna Venema

Nike Verhey

Sitje Verschoor

Emmey Verwoerd

Ammanda Vissers

Gertrud Wijsmuller-Meyer

Lina Santerini

Maria ASdamowska

Helena Arwaniti

Stanislawa Berganski

Sofia Boczkowski

Janina Buchholz

Wladyslawa Choms

Romualda Ciesielska

Anna Ciesla

Stefania Cimiega

Stalislawa Demska

Wiktoria Diedzic-Skrzypiec

Maria Dyrdal-Kelbasa

Leonia Egermaier

Wanda Filipowicz

Bronislawa Gawelczyk

Mariana Gut

Olena Hryhoryshyn



FRanciszka Hupale
Wiktorja Iwanski
Marcelina Jacyna
Janina Jamiolkowski
Helena Janc
Juliana Jasinska-Larych
Brygida Kafar
Magda Kakol
Nina Langlet
Antonia Gabis
Sofia Benkine
Stanislawa Szymaniewska
Zofia Rozen
Sofia Klemens
Karolina Kmita
Karolina Kobylec
Josefa Korniecka
Maria Kowalski
Irena Kucharzek
Keopolda Kuropiecka
Veronica Kwiadaras
Johanna Lipke
Suzanna Lozinska
Bronislawa Majewska
Rozalia Makara
Marcella Miller
Apolonia Oldak



Sofiua Persiak

Zofia Pietrowski

B. Plasskarz

Barbara Polewka

Genia Pukaite

Lucia Reicher Galikowska

Sylwia Rzeczycka

K. Sazdikowska

Maria Sawicka

Irena Sendler

Halina Slebiecka

Maria Sobecka

Zofia Sokolowska

Wiktoria Struszinski

Helena Szemet

Anna Wachalska

Jaroslawa Wolosianski

Antonia Zabinski

Eva Zajac

Franka Zwonarz

Julia Vitkauskene

Ljubinka Jovanovic



To Lesbians during The Holocaust [Link](#)

To related information on lesbians during the Holocaust [Link](#)

Back to Lesbians and Women Resisters During The Holocaust Main Page [Link](#)

Back to the Lesbian History Project Main Page [Link](#)

122, 133 | E2 | 02

Fuden

II - 12

Fuden Regina-1 F

<http://www.gfh.org.il/gfhview/PrintItem.asp?pos=0&itemfilename=0000030186&back=dbsearch%2Easp%3F>

Item Information From Ghetto Fighters' House Archive



Photo Collection

Department

Catalog Number 1230

Inventory Description

Regina Fuden, member of Ha - Shomer ha - Tsa'ir and the Jewish Fighting Organization in the Warsaw ghetto.

Regina Fuden, member of Ha - Shomer ha - Tsa'ir and the Jewish Fighting Organization in the Warsaw ghetto. Her name in the underground was Lilit.

Note:

Extended Description

Regina Fuden was born in Warsaw in 1922. During the Warsaw ghetto uprising in April 1943, she served as a courier between the various combat squads fighting in the Toebbens - Schultz area. She was wounded in one of the battles, but continued her courier work between the fighters. On April 29, 1943, she sought out and organized groups of fighters, to lead them out of the burning ghetto via the sewers. After 40 fighters had been saved, she returned to the ghetto to rescue more fighters, but was shot by the Germans.

See:

Gutman, Yisrael, "The Jews of Warsaw, 1939 - 1943: Ghetto, Underground, Revolt", Bloomington: Indiana University Press, 1982.

Couriers

Ha - Shomer ha - Tsa'ir - Youth Movement
Warsaw

Keywords

Fuden Regina
Poland
Youth Movements

*portret na stronie 2 Fuden
została uratowana przez
grupę 22 dni i noc*

Ghetto
Underground, Jewish

Created by ISRASRV 1997 - webmaster@israsrv.net.il - For more
information contact archives manager Mr Yossi Shavit
yshavit@gfh.org.il



<http://www.gfh.org.il/gfhview/PrintItem.asp?pos=0&itemfilename=0000030186&back=dbsearch%2Easp%3F>



Department Photo Collection

Catalog Number 1230

Inventory Description Regina Fuden, member of Ha - Shomer ha - Tsa'ir and the Jewish Fighting Organization in the Warsaw ghetto.

Regina Fuden, member of Ha - Shomer ha - Tsa'ir and the Jewish Fighting Organization in the Warsaw ghetto. Her name in the underground was Lilit.

Note:

Regina Fuden was born in Warsaw in 1922. During the Warsaw ghetto uprising in April 1943, she served as a courier between the various combat squads fighting in the Toebbens - Schultz area. She was wounded in one of the battles, but continued her courier work between the fighters. On April 29, 1943, she sought out and organized groups of fighters, to lead them out of the burning ghetto via the sewers. After 40 fighters had been saved, she returned to the ghetto to rescue more fighters, but was shot by the Germans.

Extended Description

See:

Gutman, Yisrael, "The Jews of Warsaw, 1939 - 1943: Ghetto, Underground, Revolt", Bloomington: Indiana University Press, 1982.

Keywords

Couriers	Ha - Shomer ha - Tsa'ir - Youth Movement	Warsaw
Fuden Regina	Poland	Youth Movements
Ghetto	Underground, Jewish	

URL: <http://www-lib.usc.edu/~retter/holocwom.html>

WOMEN RESISTERS DURING THE HOLOCAUST

This site contains information found in museums, films, books and on the Internet.

United States Holocaust Memorial Museum archives:

Partial List:

Frida Belinfante oral history (lesbian resister)

Sophia Magdalena Scholl - White Rose member, executed.

Paulette Fink - French resistance

Anonymous woman in the French resistance - survived Ravensbruck.

Cecile Cerf papers (Cypora Salit) - French underground.

Other oral histories of women resisters: See National Council of Jewish Women Cleveland Section Holocaust Archives Project finding aid at Archives reference desk in Museum.

PHOTOGRAPHS: The following can be seen by typing in "women resisters" under "search the photo archives" Link

Ala Gertner - a principal participant in the Sonderkommando uprising in Auschwitz-Birkenau, 1944.

Hannah Szenes c.1937

Group photo including two women who participated in the Sobibor uprising.

Elsbeth Zedner - social worker arrested for distributing anti-German leaflets.

Chart of prisoner markings used in the German concentration camps.

✓ Simon Wiesenthal Center: Lists of resisters and the righteous includes women. Link

Women Who Resisted, III

from Dan Kurzman, THE BRAVEST BATTLE, 1976

Women In The Warsaw Ghetto Uprising

Died:

Mira Fuchrer

Tosia Altman - ZOB fighter

Frania Beatus - courier

Hagit Putermilch - ZOB fighter

Dvora Baron - ZOB fighter, died on day 15 of the uprising, defending one of the major bunkers

Pola Elster - ZOB fighter, sent to Poniatow labor camp, fought and killed in the Warsaw uprising of 1944,

Wyporna

Regina Fuden - messenger, knew all the routes within the ghetto, died on day 22 of the uprising.

Rivka Pasmanik - ZOB fighter, died at Mila 18, on the 20th day of the uprising

Hana Grauman -

Guta Blones - ZOB fighter

Fate Unknown:

Hancia Plotnicka - messenger

Guta - ZOB fighter

Salka - ZOB fighter

Sara Feigenblat - ZOB fighter

Polke

Anna Wacholska - Polish, rescued many Jews

Sara Biderman - ZOB fighter

Survived:

Masha Glytman - ZOB fighter

Polke ✓

Maria Kann - Polish writer, helped the Jews

Emilka Kosower (Rosenzweig) - Jewish Partisan in the Home Army

Zivia Lubetkin - Commander in the ZOB

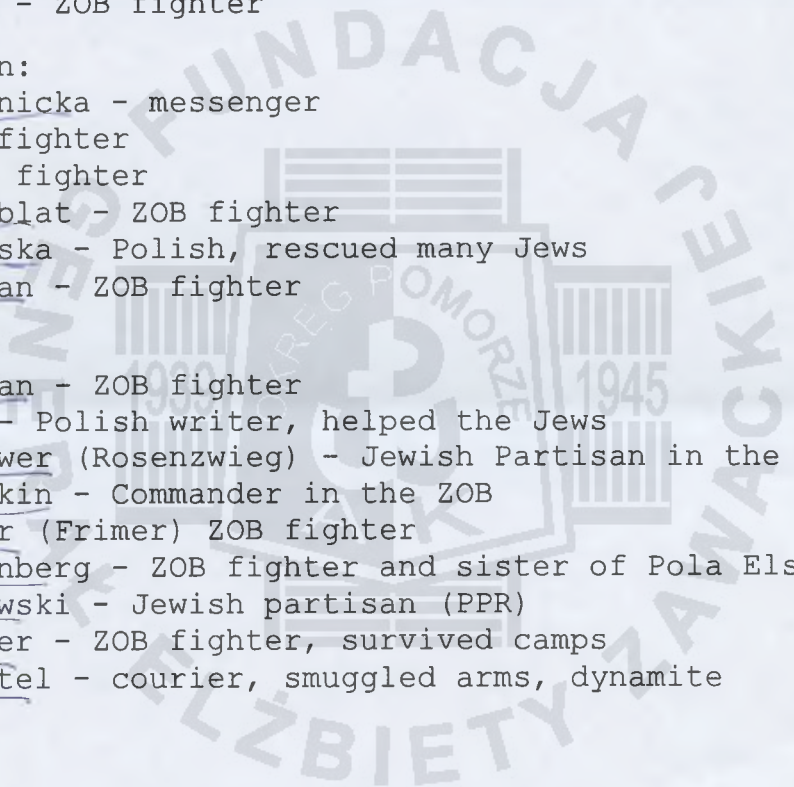
Pnina Papier (Frimer) ZOB fighter

Wanda Rothenberg - ZOB fighter and sister of Pola Elster

Anna Maczkowski - Jewish partisan (PPR)

Hela Schipper - ZOB fighter, survived camps

Feigele Peltel - courier, smuggled arms, dynamite



<http://www.gfh.org.il/gfhview/PrintItem.asp?pos=1&itemfilename=0000030187&back=dbsearch%2Easp%3F>

Item Information From Ghetto Fighters' House Archive



Department Photo Collection

Catalog Number 1231

Inventory Description Regina Fuden, member of Ha - Shomer ha - Tsa'ir and the Jewish Fighting Organization in the Warsaw ghetto.

Extended Description Regina Fuden, member of Ha - Shomer ha - Tsa'ir and the Jewish Fighting Organization in the Warsaw ghetto.
See details about her in Photo No. 1230.

Keywords	Couriers	Ha - Shomer ha - Tsa'ir - Youth Movement	Warsaw
	Fuden Regina	Poland	Youth Movements
	Ghetto	Underground, Jewish	

Created by ISRASRV 1997 - webmaster@israsrv.net.il - For more information contact archives manager Mr Yossi Shavit yshavit@gfh.org.il

Verte

WOMEN RESISTERS DURING THE HOLOCAUST

URL: <http://www-lib.usc.edu/~retter/holocwom.html>

This site contains information found in museums, films, books and on the Internet.

United States Holocaust Memorial Museum archives:

Partial List:

Frida Belinfante oral history (lesbian resister)

Sophia Magdalena Scholl - White Rose member, executed.

Paulette Fink - French resistance

Anonymous woman in the French resistance - survived Ravensbruck.

Cecile Cerf papers (Cypora Salit) - French underground.

Other oral histories of women resisters: See National Council of Jewish Women Cleveland Section Holocaust Archives Project finding aid at Archives reference desk in Museum.

PHOTOGRAPHS: The following can be seen by typing in "women resisters" under "search the photo archives" [Link](#)

Ala Gertner - a principal participant in the Sonderkommando uprising in Auschwitz-Birkenau, 1944.

Hannah Szenes c.1937

Group photo including two women who participated in the Sobibor uprising.

Elsbeth Zedner - social worker arrested for distributing anti-German leaflets.

Chart of prisoner markings used in the German concentration camps.

Simon Wiesenthal Center: Lists of resisters and the righteous includes women. [Link](#)

Fuchrer 206 Kapurk
Fuden

Women Who Resisted, III

from Dan Kurzman, THE BRAVEST BATTLE, 1976

Women In The Warsaw Ghetto Uprising

Died:

Mira Fuchrer

Tosia Altman - ZOB fighter

Frania Beatus - courier

Hagit Putermilch - ZOB fighter

Dvora Baron - ZOB fighter, died on day 15 of the uprising, defending one of the major bunkers

Pola Elster - ZOB fighter, sent to Poniatow labor camp, fought and killed in the Warsaw uprising of 1944,

Regina Fuden - messenger, knew all the routes within the ghetto, died on day 22 of the uprising.

Rivka Pasmanik - ZOB fighter, died at Mila 18, on the 20th day of the uprising

Hana Grauman -

Guta Blones - ZOB fighter

Fate Unknown:

Hancia Plotnicka - messenger

Guta - ZOB fighter

Salka - ZOB fighter

Sara Feigenblat - ZOB fighter

✓ Anna Wacholska - Polish, rescued many Jews

Sara Biderman - ZOB fighter

Survived:

Masha Glytman - ZOB fighter

✓ Maria Kann - Polish writer, helped the Jews

Emilka Kosower (Rosenzweig) - Jewish Partisan in the Home Army

Zivia Lubetkin - Commander in the ZOB

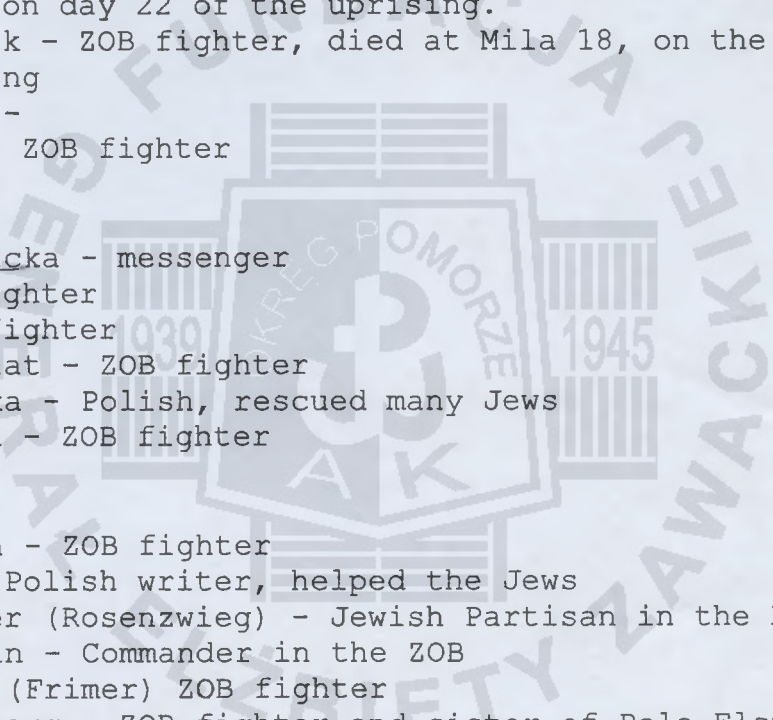
Pnina Papier (Frimer) ZOB fighter

Wanda Rothenberg - ZOB fighter and sister of Pola Elster

Anna Maczkowski - Jewish partisan (PPR)

Hela Schipper - ZOB fighter, survived camps

Feigele Peltel - courier, smuggled arms, dynamite



GWARDIA LUDOWA WYPROWADZA KANAŁAMI PIERWSZĄ GRUPĘ BOJOWCÓW

W nocy z 28 na 29 kwietnia, nie bacząc na bombardowanie z powietrza, powstańcy dokonali nowych napadów na patrole niemieckie²⁹⁾. Nazajutrz, w czwartek, jedenastego dnia powstania, Stroop skierował główne siły nie tylko przeciwko obrońcom fabryki Schultza, lecz w ogóle na teren „shopów“. Obrońcy bunkrów stawiali silny opór na Nowolipkach, na terenie warsztatów Hallmana³⁰⁾, obejmujących domy po obu stronach ulicy od numeru 53 do numeru 82. Według raportu dziennego Stroopa padło tu podczas walk 108 Żydów. W dalszym ciągu usiłował Stroop zniszczyć gniazda oporu na Lesznie. Tu powstańcy z trudem mogli się utrzymać. Trwająca od wielu dni nieustanna walka z technicznie i liczebnie silniejszym przeciwnikiem wyczerpała ich siły. Toteż w porozumieniu z GL postanowiono ewakuować część bojowników z ulicy Leszna. Akcję zorganizował działacz PPR Franciszek Łęczycki, a przeprowadził porucznik GL Władysław Gaik („Krzaczek“). Czterdziestu powstańców wprowadzono kanałami na róg Ogrodowej i Żelaznej. Stąd gwardziści przewieźli bojowców do lasku w Łomiankach, gdzie mieli czekać na resztę grup z getta, by razem udać się do partyzantki.

Podczas wyprawy przez kanał zdarzył się wypadek, niezwykle przez swój tragizm i ofiarność. Bojowniczka Regina Fuden i bojowiec Salomon Barczyński, po przebyciu uciążliwej drogi kanałami, zalanymi wodą, pełnymi trupów, sami wyrazili chęć powrócenia i wskazania drogi pozostałym jeszcze w getcie towarzyszom broni. Fudenówna i Barczyński nigdy już nie wrócili. Sprawa wyjścia z włazu grupy powstańców rozniosła się lotem błyskawicy. Stroop kazał wysadzić w powietrze kilka sklepian



REGINA FUDEN
członkini ŻOB-u

²⁹⁾ Landau, not. z 29.IV.

³⁰⁾ Raport dzienny Stroopa z 29.IV.

*Ten jest z Opery my utryy. Oprac W. Barbszank
i Z. Lewinówna. Wydat. 2 Kralisii 1969 II-21*

Chaim Federbusz, „Paweł Rudy” (Pinkus Besztim), Chaim Łopato — dowódcy odcinków walki.

Obok wymienionych przez Zajdlera w akcji uczestniczyli: 16-letni syn Iwańskiego Roman („Ryszard” Kaczorowski, Piekarzewski, „Tobiasz” i 8 innych żołnierzy, przeważnie b. powstańców śląskich. Niemal wszyscy uczestnicy odnieśli ciężkie rany, a dwu lub trzech (w tym syn Iwańskiego) poległo.

DAWID SZTEIN

Dowódca rozkazał grupie 5 towarzyszy zejść w dół i zbadać drogę wiodącą na ul. Ogrodową, która znajdowała się już po stronie „aryjskiej”. O świcie grupa zeszła i wróciła w południe. Rozkazano nam przygotować świece i krótkie deseczki. Wydano ostatnie rozkazy. Zejdziemy w dół grupami po pięciu, każdy ma utrzymywać łączność z poprzednikiem. Odległość między każdym — 5 m. Ostatni w piątce utrzymuje kontakt z pierwszym następnej piątki. Co pół godziny odpoczynek na deseczkach opartych o rury. Sack z grupą zostanie w bunkrze. Ma oczekiwać grupy Szłomy.

O godz. 2 po południu zeszliśmy do kanału. Woda sięgała nam do pasa. Nogi ślizgały się raz po raz. Kroczyliśmy tak być może 2 godziny. Nagle poczuliśmy duszący swąd. Zawróciliśmy. Niemcy wrzucili do kanałów dymne świece. O 10 wieczór znów weszliśmy do kanałów. Tym razem prowadziła Lilit. Była „specjalistką” od „spacerów” w kanałach. Łatwo było zabłądzić w sieci rur rozwidlających się w różnych kierunkach. Lilit badała przedtem trasę wiodącą na ul. Ogrodową.

O drugiej w nocy doszliśmy do oznaczonego punktu. Wspinaliśmy się po ścianie prowadzącej na powierzchnię. Podnieśliśmy pokrywę. Pojedynczo wyslizgiwaliśmy się. Zebraliśmy się w bramach domów. Tak dotarliśmy do domu przy ul. Ogrodowej 27. Abraham Horowic otrzymuje rozkaz powrotu do bunkra i przeprowadzenia pozostałej grupy Sacka, Lilit prosi o pozwolenie powrotu do grupy Sacka. Eliezer nie zgadza się na to. Wtedy Lilit wyjmuje rewolwer i oświadcza, że jeżeli nie pozwoli jej wrócić — zabije się. Wraca z Abrahamem. Dom, w którym mieścił się bunkier, był otoczony przez Niemców. Lilit i Abraham zdołali uciec i przyłączyć się do grupy Szłomy. Większość towarzyszy padła w walce z Niemcami, Lilit z nimi.

Dom przy Ogrodowej był pusty, znajdował się w obrębie dawnego getta. Teraz opuszczony był przez mieszkańców. W dwóch pokojach na najwyższych piętrach leżymy przytuleni i milczący. Rankiem przychodzi do nas Grajek. Przyniósł kosz żywności. Po rozmowie z dowódcą odchodzi. Wysła-

Regina Fuder "Lilit"

11-22

liśmy towarzysza na ulicę dla zbadania sytuacji. Po godzinie wraca nagi i bosy. Obrabowano go na ulicy. Wieczorem znów przychodzi Grajek. Oświadcza, że skontaktował się z polskim ruchem podziemnym w sprawie przetransportowania nas do lasu.

Postanowiliśmy nazajutrz o świcie wyjść i z bronią w rękę przebić sobie przejście przez miasto. Wiedzieliśmy, że jest to nasz ostatni wysiłek, który zakończy się śmiercią, ale śmiercią z honorem. Nazajutrz o świcie ukazał się „Tadek”. Znałem go jako jednego z najaktywniejszych w ruchu szomrowym. Rozkazał nam zejść pojedynczo na ulicę, z bronią w rękę. W bramie stało auto, a przy bramie stał tow. „Krzaczek”, Polak z PPR. Każdemu z nas szeptał „Przygotuj broń!”. Józek w uniformie niemieckiego żołnierza stał przy aucie, jakoby pilnując nas. Eliezer Geller pozostał. Auto ruszyło i z wielką szybkością poczęło mijać ulice miasta. Przechodnie — Polacy i Niemcy, widząc nas w aucie, stawali zdziwieni. Czyżby istnieli jeszcze Żydzi?

Dotarliśmy do krańca miasta. Drogę przecina nam pociąg, mijając ulicę. Patrol złożony z 2 Niemców podchodzi do auta. Józek pozdrawia ich gromko „Heil Hitler!” i łaskawie przyjmuje ofiarowany papieros. Przeszliśmy. Dotarliśmy do małego lasku, tuż przy Łomiankach, oddalonych o 7 km od Warszawy. Była to kolonia niemiecka. Z jej boku rozciągał się las o długości 1,5 km. „Krzaczek” i „Tadek” wrócili autem do miasta. Leżeliśmy w lasku. Było nas 40. Przeszło 2 dni, nikt do nas nie przyszedł. Dwóch chłopców o wyglądzie „aryjskim” poszło po wodę. Przynieśli wielką zdobycz — dużą flaszkę wody. Mieliliśmy miseczkę do golenia. W niej rozdzieliliśmy przypadającą każdemu porcję wody.

Po 6 dniach ukazał się „Krzaczek” — przywiózł żywność i wodę i kazał nam oczekiwać na krańcu lasku towarzyszy z dużego getta. Józek i ja byliśmy na warcie. Przeszło wiele dni i nikt się nie zjawiał. Pewnego dnia w południe usłyszeliśmy szum wielu aut zbliżających się do nas, a potem terkot karabinów maszynowych. Sądziliśmy, że nadszedł kres. Obudziliśmy towarzyszy z ich otępienia, przygotowaliśmy rewolwery do strzału, granaty. Okazało się, że była to grupa Polaków, którą Niemcy wieźli na stracenie. Straciliśmy rachubę dni, gdy raz zbliżyło się do lasku auto, a w nim około 40 towarzyszy — między nimi Tosia i Cywia. Trudno wyobrazić sobie wygląd tych ludzi; brakło im sił by przejść do lasku. 56 godzin krążyli w kanałach. Razem z Tosią i Cywią przybył z do-

wództwa Michał z grupą PPR. Był z nimi Jehuda, świadek ostatnich chwil Mordchaja Anielewicza. Kiedy poczęły ich dusić w kanale gazy, Jehuda upadł i napił się wody z kanału. Zatruty, leżał bez przytomności. Nie danym mu było być w grupie, która ostatnią kulą odebrała sobie życie. Przywieziono go do nas. Zmarł po 2 dniach. Pogrzebaliśmy go w lesie.

W dniu przybycia 40 towarzyszy przyszedł „Kazik“, a za nim auto z żywnością. Stanowiliśmy w lesie grupę złożoną z 80 ludzi. Tosia, przebrana w strój chłopski, poszła do miasta. W międzyczasie przybył Icchak Cukierman („Antek“). Przyniósł dwie propozycje. Jedna wysunięta przez AK. Mamy przejść do miejscowości Sarny i tam czekać dalszych rozkazów. Druga — wysunięta przez PPR, która chciała nam umożliwić łączność z partyzantami w lasach. Dłużyła nam się bezczynność. Przez 7 tygodni przebywaliśmy w lasku. Przyjęliśmy propozycję PPR. Cywia poszła do miasta. W mieście miała spisać dzieje powstania getta. „Antek“ zażądał do tej misji również Wachenhauser. Poszła i ona do miasta. Zadenuncjowano ją jako Żydówkę i rozstrzelano. I znów przybył „Antek“. Rozkazał każdemu z nas opisać swe wspomnienia z walki z Niemcami w getcie.

Po upływie 2 dni przyjechała maszyna. Przywiozła nam 20 karabinów. Nowa otucha ożywiła nas. „Kazik“ i „Krzaczek“ przybyli na 2 autach ciężarowych wynajętych pod pozorem transportu butów. Po drodze zmusili szofera do zabrania nas. Szybko przejechaliśmy do zalesionego terenu. Tam oczekiwało nas 2 Rosjan. „Kazik“ i „Krzaczek“ powrócili do miasta.

Fragment wspomnień pt. *Ostatnia Wielkanoc w getcie warszawskim*, „Mosty“ 1948, 19 IV (nr 46).

Opisaną akcję przeprowadziła GL w ostatnich dniach kwietnia. Kierował nią Franciszek Łęczyski (zob. s. 339), bezpośrednim wykonawcą był Władysław Gaik (zob. s. 379). 40 powstańców przeszło z Leszna na Ogrodową przez właz na rogu Ogrodowej i Żelaznej, ukryło się w mieszkaniu Ryszarda Tryfona przy ul. Ogrodowej 29 (27?), a następnie zostało przewiezionych do Łomianek.

Lilit — Regina Fudenówna z Haszomer Hacair; wg B. Marka towarzyszył jej Szymon Barczyński, również szomer. Oboje zginęli.

Eliezer — Eliezer Geller z Gordonii. Z ramienia sztabu ŻOB koordynował walkę oddziałów na terenie shopów, gdzie walczył również Szalom Grajek („Stefan“), z partii Syjonistów Socjalistów. Geller zginął w Oświęcimiu.

„Tadek“ — Tuwje Szejngut, szomer, łącznik ŻOB ze stroną „aryjską“, zasłużony zwłaszcza w zdobywaniu broni i dostarczaniu jej za mury; o jego śmierci zob. s. 89.

Tosja Altman, Michał Rojzenfeld, członek sztabu ŻOB z ramienia PPR, i Jehuda Węgrower zostali uratowani przez odsiecz przybyłą do bunkru dowództwa (por. s. 375). Wszyscy oni później zginęli.

Cywia Lubetkin („Celina“) — jedna z najwybitniejszych aktywistek podziemia w getcie, m.in. organizatorka opieki nad więźniami i ofiarami terroru; brała czynny udział w walkach zbrojnych. Obecnie przebywa w Izraelu, gdzie opublikowała w języku hebrajskim swoje wspomnienia.

O Icchaku Cukiermanie zob. s. 292, o wyjściu drugiej grupy z getta niżej.

„Kazik“ — Symcha Rathajzer, łącznik ŻOB, uczestnik walk powstańczych w rejonie szczerkarczy (por. też s. 265).

IV. Korespondencja:

- Piśmo Centrum Współczesnej Dokumentacji Żydowskiej.
do Fund. 13.01.2003. Us enkopie. k.l.s.l.



1. dz. 139 | E2 | 02

IV - A

FUNDACJA "Archiwum i Muzeum Pomorskie Armii Krajowej oraz Wojskowej Służby Polek" w Toruniu	
L. dz.	139 / E. 2
Do k. k.	
Załączniki:	
Referent:	

Mémorial du Martyr Juif Inconnu
 Centre de Documentation Juive Contemporaine

January 13th, 2003

Réf : A/DA/073

ksowa (do teczu)
Fuden)

Sir,

You sent us an e-mail on November 28th, 2002 concerning some researches about women in the Resistance during World War II.

After having made the researches in our archives, I only identified 3 of them.

Regina FUDEN
Tosia ALTMAN

For Sonia MADEJSKER, the service of photography has a negative. If you need a reproduction, you may contact Mrs Lior SMADJA who is responsible of that service.

Please, find enclosed the photocopies of the documents I found about R. Fuden and T. Altman.

I hope these informations will respond to your expectation and I stay at your disposal if you need anything else.

Best Regards,

Diane AFOUMADO
Documentalist - Historian
Archives Department
(diane.afoumado@memorial-cdjc.org)

Mr. Ryszard NEUMANN
Fundacja "Archiwum Pomorskie Armii Krajowej"
Ul. Wielkie Garbary 2
87-100 TORUN

ADRESSE PROVISoire : 37, rue de Turenne 75003 Paris • Tel. : 01 42 77 44 72 • Fax : 01 44 59 82 07 •
email : sylvie.salle@memorial-cdjc.org • internet : www.memorial-cdjc.org

Comité de Fondation - 1956 • Président : Isaac SCHNEERSOHN • Général DE GAULLE • S.M. la Reine ELISABETH des Belges
S.A.R. la Princesse WILHELMINE des Pays-Bas • Le Marechal TITO • Winston CHURCHILL • BEN-GOURION

2516

T: 3380/WSK

ms 182

1. N

Finden

2. I.,ps.

Repine

in lit

3. ur.

4. st.

5. Org.

Haszamev Hacao

6. przydz.

206

Wskaz na karte

W Nazniskowe karty informacyjne 16

7. funkcje

zobacz

8. nr

nr karty 115

9. źr.

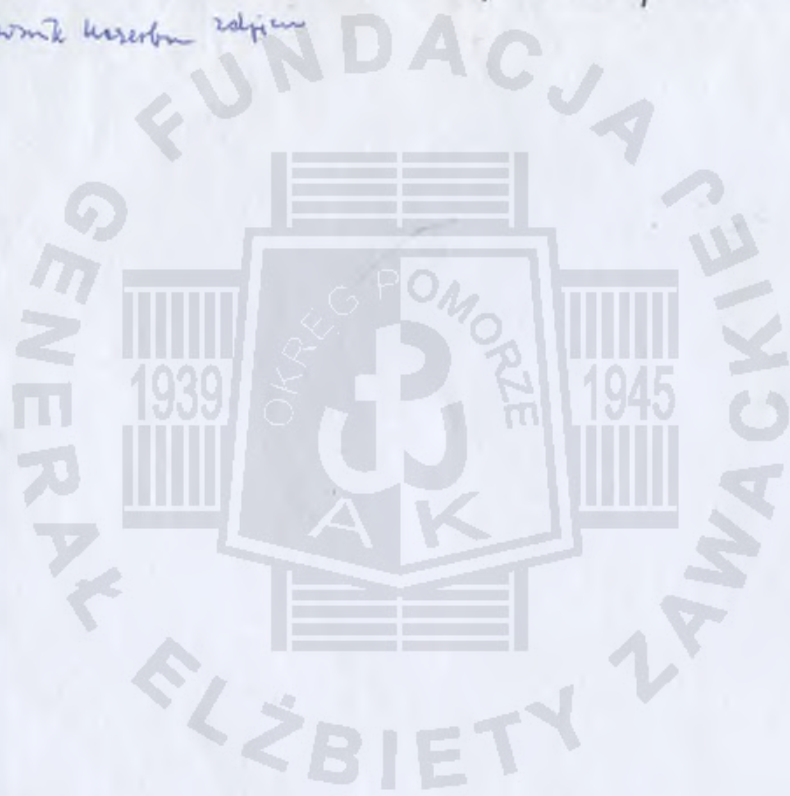
Wskaz PRL s. 26

PRL 2 (1963 r.)

1. Herold Fudlen Regime, —, zeimier, —, ps lilit, 1963, 04.12, a. 26

2. A KHK, K. O. F. Stawicki Kuzerbu zolpian

- 3
- 4
- 5
- 6
- 7
- 8
- 9
- 10
- 11
- 12



i

UM

20B

FUDEN

Regime

mowe

1939



1945

20b. Bertelski "Getto. Wzrost. Terminy 1943",
W-wa 1999, s. 107, 130

AK-503

2

Fuolen Regina
w. w. Warszawie. Ciotek Haszomer Ha-
Cair. Techniczne między gettem a stroną
artyjską

W czasie Powstania przebywała na
desenie Szop Toebbensa-Schultza.
Ratna przy przejściu kanałami (29. IV)
Była Techniczka na stronie artyjskiej. Zabita

[z kart przystanych z New-Yorku]

JN-K

VIII

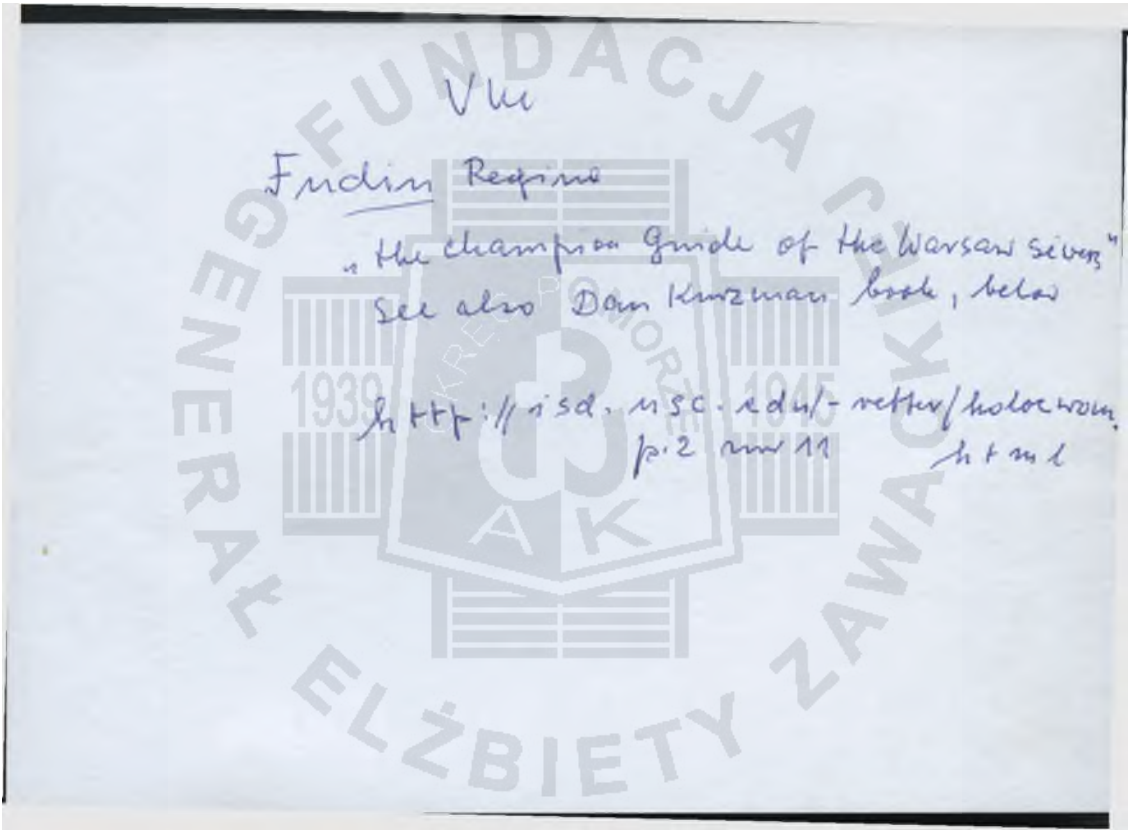
- Fiodor Regine

messenger, knew all the routes within the ghetto, died on day 22 of the uprising

1st internet Women's Resistance III

- Fuchrer Mirra - died

~~with her name~~



Vlu

Ferdin Reprints

"the champion Guide of the Warsaw Sivers"

See also Dan Kuzman book, below

<http://isd.usc.edu/~netter/holocaust.html>
p. 2 and 11

VM

Finden Regime messenger knew all routes within the ghetto,
died on day 22 of the uprising

technische

zob. Jan Ruzman "The bravest battle"
1976 (książka?) s. ...?

zob koresp z R. Hennmann 23 06 2012

zdjęcie VM

Finden Regime („Lilit“)

- S. 366 tam zdjęcie
„Bojownicy 40 parawanos wyprawach z polcew
mi getta kanałami z domu 56 na róg Zelas-
nej i Odrodzenia przez wiar przy Odrodzenia.
Stąd GL przewiezli bojowca do lasku u Ło-
mięnkach (do party zambki). Podlega wyprawy
przez kanał zdany na wypadek niedożytku
zob B mark, Zarysach... S. 366, 477 wrt

roczka

przez swój tragiczny i ofiarowy. Bojownicy
Regime Fudeln i Salomon Bawaryński z Karolem
Kacir, po przebyciu niezliczonych dni kłopotami
zalanymi wodą, sami wywarło chęć powrotu
i wkrasana droga portu tatyja pener i getau
towaryszom broni. Fudelnowie i Bawary-ści
niegdy już nie wrócili

- S. 477 (det listy poleptyki) Zgrupny Karolem Kacir
automylisty pominuła ... nazwisko Regim F. (litit)
która zginyta razem ze swoim towaryszom
Szlamu Bawaryńskim fiapmijczym na linii (m25)

Fudien Regina vel Fudin

"the champion guide of the Warsaw sewers"

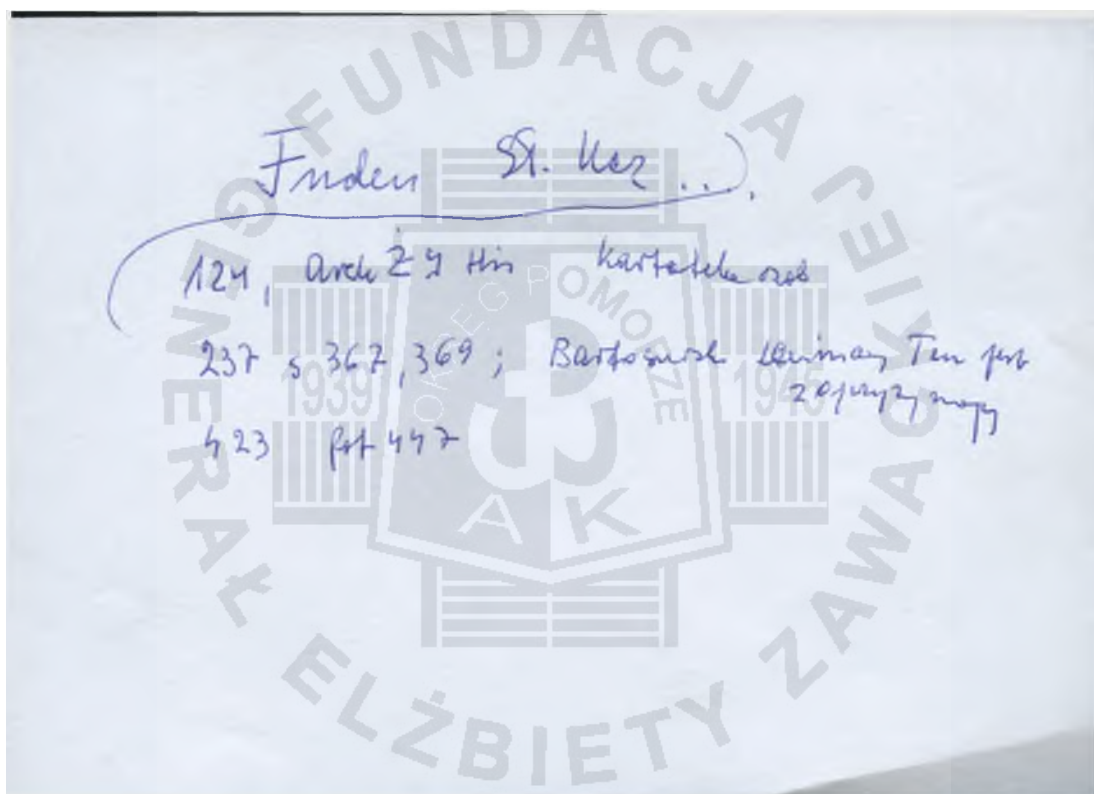
See also Dan Krzeman book, below

"Women Resisters during the holocaust"

(p 45/03 28)

Jared Sitarin

	biada inform.	Mr. Karty 115
1	Nazwisko	Fuden
2	Imię	Regina
3	Data ur./proemio	
4	Stopień wojsk./tytuł	
5	Organizacja	
6	Przychył org./jednostka	
7	Funkcja	
8	Mr. Karty	
9	Zródło	PRL 2



Finden Regime list

messenger, knew all the routes within the
getto, died on day 28 of the uprising

Women Who Resisted, III

from Dan Ruzman, 'The Warsaw Battle, 1976'

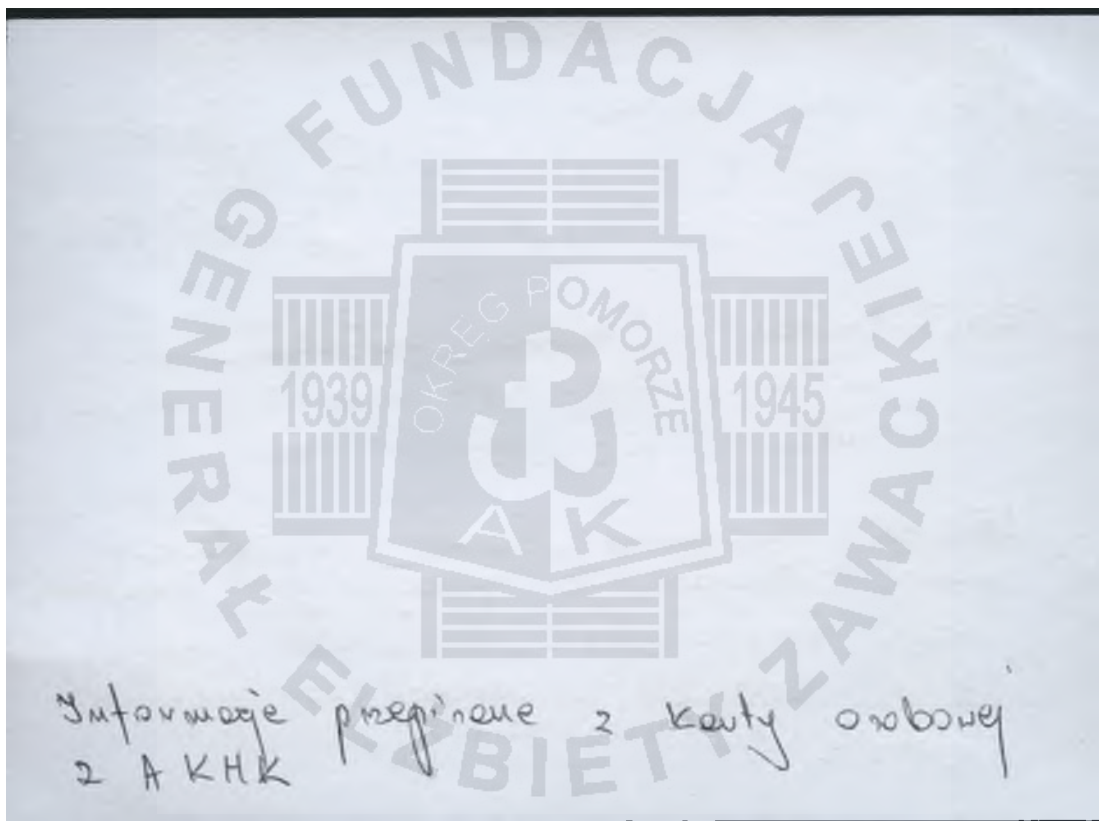
43
+ FUDEN Repine
"Lilit"

20B
Getto Wawrzynki
ul. 1822
num. 30 IV 1893

2 v: Męczeństwo, walka, zapowiedź żydów
w Polsce 1838-1845, w 1860 MON
album nyc. 447

Getonek Hansomen Haccin w getcie
wawiz. żołnierz 20B, polepie w Kamejach,
długo wyprawać losowców żyd.
2 ul. Koczna w okresie powstania w
getcie

VERTE



20B

VM
Finds Regime sel Finds

- "the champion guide of the Warsaw sewers." See also Don Kuzman book below.

2do. Teczka "Zydowki" Arch. E2, p. 45/03 B655
akta uzupełniające

Page 2/113 02/01/2003

11/03

REGINA FUDEN (LILIT) 1922 Warszawa – maj 1943 Getto Warszawskie)

Biogram z A. Grupińska „Ciagle po kole”

Aktywistka Haszomer Hacair. Jako członek ŻOB-u utrzymywała kontakt między gettem z polskim podziemiem. W czasie powstania była łączniczką grup bojowych działających na terenie szopów Toebbensa & Schultza. 29 kwietnia wyprowadziła 40 bojowców kanałami i powróciła do getta ze Szlomo Baczyńskim po kolejną grupę. Zginęła w ruinach getta, a okoliczności jej śmierci nie są znane.

*For Kucyńska 2.03
Z. I. H. P. Jagniełska.*

4. Fuden Regina „Lilit”

urodzona w Warszawie. Członek Haszomer-Hacair. Łączniczka między
gettem a stroną aryjską. W czasie Powstania przebywała na terenie
Szop T..... S. Ranna w walce .Wyszła kanałami /29.IV/ .Była
dalej łączniczką na stronie aryjskiej. Zabita.

/wg oprac.z Izraela.t.II s.74C /

Tozbbensa
Schubre

FPK

* 3. Cukrowicz Sabina

Fuden Regina

poległa wyprowadzając bojowców żydowskich z ul. Leszno

Skąd ta kartka?

Leaska

4. Fuden Regina „Lilit”

nowe VIII 03

urodzona w Warszawie. Członek Haszomer-Hacair. Łączniczka między gettem a stroną aryjską. W czasie Powstania przebywała na terenie Szop T..... S. Ranna w walce .Wyszła kanałami /29.IV/ .Była dalej łączniczką na stronie aryjskiej. Zabita.

/wg oprac.z Izraela.t.II s.740 /

J.3380/WSK

FUDEN Regina

VI. FOTOGRAFIE - 4




"Meczenstwo, wódce, repitede.
Żydów "Pdscé"



Regina Fuden, „Lilit” (1922–1943), aktywistka
Haszomer Hacaír, żołnierz ŻOB, zginęła w kanałach
30 kwietnia 1943 r., chcąc wyprowadzić pozostałych
bojowców z Leszna.

ZABYTKI KULTURY I POMNIKI PAMIĘCI W ZBIORACH FOTOGRAFII ŻIH

1. Miejscowość	3. Obiekt postacie z życia żydowskiego	4. Sygnatura ŻIH — K-1111 P1010014 P6	
2. Szer./dł. geogr.	a istnieje	a neg. ŻIH	
	b nie istnieje	b neg.	
5. Podpis/opis REGINA FUDEN /1922-1943 / żołnierz ŻOB w getcie warszawskim. 30.IV		6. Autor zdjęcia data II w.św.	
7. Fotografia 			
8. Uwagi	9. Sporządził(a) kartę N. Kameraz-Kos data 4.3.98 r.		



Regione Fudlen 1922 - 30. IV. 1943



Regina
FUDEN

ARCHIVES DU CENTRE DE DOCUMENTATION
JUIVE CONTEMPORAINE

17, rue Geoffroy L'Asnier 75004 PARIS
Tél. : 01 42 77 44 72 - Fax : 01 48 87 12 50

mention de la source obligatoire pour toute utilisation

DOCUMENT : M - 14

Copyright : c DJT



Regina
FUSSEN

ARCHIVES DU CENTRE DE DOCUMENTATION
JUIVE CONTEMPORAINE
17, rue Geoffroy L'Asnier 75004 PARIS
Tél. : 01 42 77 44 72 - Fax : 01 48 87 12 50

mention de la source obligatoire pour toute utilisation

DOCUMENT : M - 14

Copyright : eDJT

M-14 Regina FUDEN,
« parvenue » d'insurgés
sauvés à travers les égouts
de Varsovie, sa et vient entre
le ghetto et le centre polonais
et finit par être adoptée
par les allemands.

ARCHIVES DU CENTRE DE DOCUMENTATION
JUIVE CONTEMPORAINE

17, rue Geoffroy L'Asnier 75004 PARIS
Tél. : 01 42 77 44 72 - Fax : 01 48 87 12 50

mention de la source obligatoire pour toute utilisation

DOCUMENT : M-14

FUDEN Regima

